

Chris Keulemans: Voor de overlevenden

U leeft in een ander Nederland dan ik. Het regent er ook. Dezelfde geelblauwe treinen rijden er door het groene land. Op televisie vertonen ze dezelfde spelletjesprogramma's. Toch is het een ander Nederland.

Uw Nederland is eenzamer. Eenzaamheid is er geen keuze of een samenloop van omstandigheden zoals in het mijne. In uw Nederland is eenzaamheid een plicht. U wordt geacht alleen te zijn en te blijven. En mocht iemand toenadering zoeken, dan staan de herinneringen om u heen. Ondoordringbaar, niet voor anderen toegankelijk, de sleutel is zoek.

Ik heb geleerd me te wapenen tegen andere mensen. Ik leer ze kennen, raak bevriend of verliefd, wijs ze af of negeer ze. Hoe ik met ze omga is aan mij. U heeft die keuze niet. U bent ontwapend. Het vuur heeft de reserve, die ik vrij ben in acht te nemen, van uw gezicht geschroeid. Het maakt u mooi. De ontreddering staat klaarhelder in uw ogen. De woede ook. Uw verhaal staat op uw gezicht en daar kunt u niets aan veranderen.

In uw Nederland bestaan meer wetten dan in het mijne. En u heeft meer vrijheid zich ertegen te verzetten dan ik. U kunt vrijuit schoppen, slaan, schelden en schreeuwen. Ik kan niet op elk willekeurig moment te hoop lopen tegen de wet. Ik moet rekening houden met de gevolgen die dat heeft voor het verloop van mijn leven. U niet. Dat is het verschil. Voor u zijn er geen gevolgen. Uw plaats in het Nederland dat u bewoont staat toch al vast. U bent tot eenzaamheid verplicht, ongewenst aanwezig en vrijwel zeker op weg naar buiten. In uw Nederland wordt verzet niet gestraft en gehoorzaamheid niet beloond.

U heeft geen vrienden, wel lotgenoten. De andere mannen en vrouwen met wie u zit opgesloten zijn evenmin de baas over hun toekomst als u over de uwe. Ik maak mijn keuzes van binnen. Voor u worden de keuzes door anderen gemaakt, daarbuiten, ver van u. U kiest uw leven en dus ook uw vrienden niet. In de cellen en kamers waar u belandt ontmoet u mensen met wie u niets anders deelt dan uw onwil daar te zijn en het onvermogen er te vertrekken. Met sommigen kunt u spreken, met anderen niet. Met sommigen deelt u herinneringen aan een stad, een taal, een godsdienst, een oorlog, met sommigen zelfs de herinnering aan de brand, met anderen niet. In uw Nederland heersen omgangsvormen die het midden houden tussen hoffelijk en onverschillig. U gedooft, u voelt sympathie, u rookt samen een sigaret, kijkt samen voetbal. De volgende dag is een van u weg.

Angst is in uw Nederland wat muziek is in het mijne. Ze is er altijd. U hoort een sleutelbos rinkelen en verstrakt. U kijkt uit op een blinde muur en ziet de grijze rook op u af stormen, hoort het geschreeuw, vangt door een luikje een glimp op van gezichten die zo dadelijk verkoold zullen achterblijven. In uw Nederland zijn er evenveel mensen met uniform als mensen zonder. En de geuniformeerden zijn banger voor u dan u voor hen. Uw buien van

angst, die niet hen betreffen, roepen bij hen een paniek op die u nog vaster in de eenzaamheid klinkt. Voor u wordt het al moeilijker de dagen te herinneren dat u een mens was, voor hen bent u dat nooit geweest. U bent een risico, een verstoring. U bent niet het slachtoffer van de vorige, maar het gevaar van een nieuwe brand.